

UNITÁRIUS KÖZLÖNY

A VALLÁSOS ÉS ERKÖLCSÖS ÉLET ÉBRESZTÉSÉRE

KIADJA A DÁVID FERENC EGYLET

SZERKESZTI:

Dr. BOROS GYÖRGY

FŐMUNKATÁRS:

TARCSAFALVI ALBERT.

T A R T A L O M :

A szerkesztő asztaláról	17	Tűzhely mellett:	
Br. Petrichevich Horváth Kálmán	18	Gyuri pénze megkerül Pálos Ákos	29
Mit hisznek és mit nem hisznek		A D. F. E. köréből:	
az unitáriusok? Ürmösi Károly	21	Unitárius élet Budapesten. Uj-	
Uj időszak küszöbén	25	vári László	34
Mit tehetünk az Unitárius Közlö-		Lelkészbeiktatás Abrudbányán .	35
nyért 1913-ban?	26	Egyházi és iskolai mozgalmak . .	36
Fiatalság barátja:			
Szózat az ifjúsághoz!	27		

Mennyegzői, konfirmációi s ünnepi alkalommal igen kedves és jótékonyhatású állandó ajándék az imakönyv., **SZIVEMET HOZZÁD EMELEM**, írta dr. Boros György, női imakönyvet a sajtó meleg szavakkal üdvözölte, a közönség valláskülönbség nélkül megkedvelte. Ára csinos vászonkötésben, arany kehely és arany címmel 2 K 40 fill. **Öt példány egyszerre rendelve 10 K.** Bőr-kötés arany-széllel (barna, sötétkék, fekete) 6K. Fehér csont, selyem- és bársony kötés többféle színben, kiválóan jó papíron 10 K. Bőr-kötés remek kivitelben 14 kor. Megrendelhető a szerkesztőnél.

Dávid Ferenc képes életrajza.

A reformáció egyik legujabb magyar vezérének, Kolozsvár reformatorának, a lángnyelvű szónoknak, Dávid Ferencnek rövid életképét, a Dávid Ferenc-Egylet megbízásából pap Domokos főgimnáziumi tanár oly sikeresen írta meg, hogy mindenkinek gyönyörűsége telik benne, ha olvassa. A könyv bírálói: Kozma Ferenc, dr. Boros György, Kelemen Lajos ezeket mondják:

„Bevezetésében áttekintést ad a reformáció magyarországi előzményeiről, s erdélyi fejlődéséről az 1568-iki tordai országgyűlésig, a válasszabadság elvének kimondásáig, s itt tér át Dávid Ferenc élete megrajzolására. A tulajdonképpeni életrajzot nyolc fejezetben adja és külön, sikerült végszóval zárja be.

A fejezetekben fokról-fokra vezeti olvasóját Dávid nyomán az előhaladás útján Lépésről-lépésre megérteti, érzeteti küzdelmeit kiemeli jelentőségét s a kor rajzának egy-egy jó és jellegzetes részletével nagy vonásokban a megértésre szerencsés háttért nyújt. Utolsó három fejezetében Dávid tragikus bukását írja meg... Az író tárgyalása érdeklődésünket leköti, szerencsés, népies hangja megnyer. Hőse iránt rokonszenvet ébreszt. Bukását sajnálatni tudja. Mindenben sikerült, jó munka. A Dávid Ferenc Egylet a művet 100 koronával jutalmazta.“

Mindenkinek szól a Dávid Ferenc új életrajza. A művelt közönségnek azért, mert könnyen egy óra alatt, ellehet olvasni, hogy fölfrissítsék és újjal bővítsék, amit más könyvből olvastak. Ifjaknak és akik keveset olvashatnak, olyan becses tájékozó, amelyenre régóta vágyik mindenki. Itt van hát az idő és az alkalom, hogy Dávid Ferenc beköltözzék minden házhoz.

Hogy mindenki hozzá juthasson, a arról D. F. Egylet gondoskodott, mert *csak 50 fillér*, postán küldve 56 fillér a jól kiállított csinos könyv. Az életrajz mellett számos szép kép van, u. m. Dávid Ferenc képe, János Zsigmond fejedelem, Dávid Ferenc a tordai országgyűlésen, Kolozsvár képe a Dávid Ferenc korából, Blaudrata György, Servet Mihály, a kerekdő, a dévai vár, a Dávid Ferenc pecsétje és sajátkezü aláírása.

A Dávid Ferenc-Egylet reméli, hogy ezt a jó alkalmat mindenki fölhasználja. A megrendelések Kolozsvárra a Dávid Ferenc-Egylet címére küldendők. Kiválóan föl hívjuk a művelt emberek figyelmét, hogy *rokonai, gyermekeik, ismerőseik mindegyikét lássák el ezzel a jótékony hatású életrajzzal*, Öt példány ára bérmentve küldve *2 K 40 fillér*.

UNITÁRIUS KÖZLÖNY

A VALLÁSOS ÉS ERKÖLCSÖS ÉLET ÉBRESZTÉSÉRE

KIADJA:

A DÁVID FERENCZ EGYLET

SZERKESZTI:

Dr. BOROS GYÖRGY

FŐMUNKATÁRS:

TARCSAFALVI ALBERT.

Előfizetési ára: 2 kor. 40 fillér. Egy szám ára: 24 fillér. Egyleti tagok 5 évi kötelezettséggel, egy évre 2 koronát fizetnek.

Minden pénz Gálfi Lőrincz egyleti pénztárnokhoz küldendő Kolozsvárra

A szerkesztő asztaláról.

Mennyi «boldog új élet» kívántak egymásnak a keresztény világban az emberek! Milyen szép dolog, hogy a legelső alkalmat megragadja barát és ismerős, hogy kezet foghasson s elmondhassa: szerencsés, boldog új élet. Innen a távolból, visszagondolva fontolgatjuk, méregetjük s kérdezzük, mennyi szerepe van ebben a barátságos szeretetben a szokásnak? Az őszinteséget szabad-e kétségbe vonnunk? Ha jól esik egy kis lapon elküldeni a b. u. é. k.-t, tehetünk-e mi a kik olvassuk e hieroglifet, tehetünk-e beléje tartalmat? Nó, ne legyünk háládatlanok! Aki ránk gondolt és nem sajnálta annak jelét is adni, az akkor szíves volt irántunk, avagy magára akarta vonni figyelmünket, avagy megakart tisztelni. Az udvariasság lehet formáság, de van benne jó és javító tartalom is. Inkább legyünk udvariasak, mint durvák, sértegetők!

Kigyót melenget a keblén, aki fölzavarja a kötve levő vad indulatokat. Rendesen másokra úszítja, hogy bosszúját kitöltse, feledi, hogy a körforgás törvénye szerint a központ felé tart minden s könnyen visszaesik a dobó fejére a másra célozott kő. A népvezérek már sokszor porul jártak, mert az ámítást és izgatást csak kevés ideig tűri el a legjámborabb ember is.

Kolozsvárt történt. A Ferencz József-ut egyik mellék utcájában egy erősnek látszó nagy férfi estve 8 óra körül leesett a járdára. A járda fagyos, hideg volt. Az úton

sokan jártak, a szerencsétlen ember körül sokan állottak. Némelyek a lábukkal lökdösték, talán hogy fölébresszék, vagy hadd lássák, van-e élet benne. A szomszédban lakó úr értesítette a rendőrt, hogy vitesse el a beteget. Később érdeklődött a beteg iránt, de bizony ott volt az még mindig mozdulatlanul, mert sem rendőr, sem mentő nem jött. Ő aztán gondoskodott az elszállításáról. Mi azt kérdezzük, hogy vajjon azok, akik Kolozsvár utcáin járnak, mind emberek-e? Bizony igaza volt Jézusnak, amikor elmondotta a könyörülő samaritanus históriáját és rámutatott arra a nagy igazságra, hogy nincsen könyörület az emberek szívében, mert ha volna, nem szorúlt volna a századik elmenőre az a szegény beteg.

Figyeld meg mikor és miért voltak a legnagyobb bajok a világon. Kérdezd meg miért haltak meg oly hamar és oly dicstelenül Nagy Sándor, Caesar és Napoleon. Azért mert nem volt lelkekben vallásos érzés. Mert ha vallások lettek volna, bámulatos sok jót cselekedtek volna. Vallás nélkül a legnagyobb férfi is nagyon keveset ér. A vallás a legkisebb embert is diadalhoz juttathatja.

Parker Tivadar.

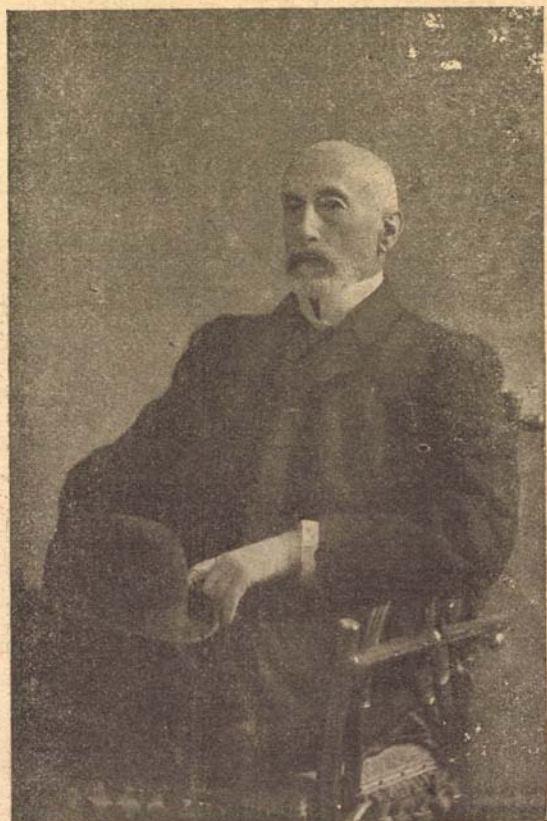
Nem csalódtunk. Hogy a Dávid Ferenc neve milyen varázsló hatása, azt a Dávid Ferenc képes életrajza iránti érdeklődés fényesen igazolja. Hogy milyen nagy szükség volt rá, arról egyebek mellett egy unitárius nő beszédjéből győződünk meg. «Annyit hallom azt a Dávid Ferenc nevet, de nekem még senki sem magyarázta meg, mivel érdemelte meg azt a sok magasztalást». A kezünkönél levő képes életrajzot átnyújtottuk s ma már tisztában van a kérdéssel. Mi is tisztán látjuk, hogy a Dávid Ferenc képes életrajzát szívesen látja mindenki.

Br. Petrichevich Horváth Kálmán.

Erdély nagy, történeti nevű családjai közül való a Petrichevich-Horváth familia. Még János Zsigmond alatt szakadt ide a család őse Magyarországból menekülve a kettős ellenség, a török, meg a német elől a szabadság országába. S alig tette lábát Erdély földjére, egyszerre

kiemelkedett Petrichevich-Horváth Kozma kortársai közül és Fogaras várának kapitánya lett.

A család Széplakon szerzeti birtokot és onnan kapta előnevét is. Beleházasodott az erdélyi familiákba és századokon keresztül kivette részét jóból, rosszból, mely a mi kis bérces hazánknak kijutott. Több a rosszból, mint

a jóból; de azért a Petrichevich-Horváthok hűséges ragaszkodással viseltettek iránta és többször jelentős állásokat töltve be Erdély sorsának intézésében is részük volt.

A közéleti szereplés mellett hagyományos vonásként jellemzi e családot az irodalom szeretete és az egyházukhoz való ragaszkodás. A XVII. század derekán élő Petrichevich-Horváth Kozmán kezdve alig van a családnak

olyan tagja, aki ne szeretett volna írogatni. Naplókat írtak a maguk korának történetéről, becses forrásokat hagyva így hátra az utókornak. A naplóíró Petrichevichek közül is kiemelkedik Károly, Wesselényi Miklós barátja, aki a múlt század harmincas éveiben egyik legfáradhatatlanabb tagja volt a «vándor patrióták»-nak, akik Erdély, szunyadó közéletét fölrázni igyekeztek. Mennyi érdekesnél-érdekesebb adatot jegyezhetett ő fel naplójában a mozgalmas időkről. De hát az ő naplója is, mint annyi másé, még kiadatlanul hever. Mennyi kincs van így eltemetve!

Károly nagy könyvgyűjtő is volt. Különösen történeti művek érdekelték és ezekben oly gazdag volt könyvtára, hogy együtt emlegették b. Kemény Józsefével.

A Petrichevich-Horváth család mindvégig híven megmaradt unitáriusnak, csak egy ága szakadt el Erdélytől is, vallásától is, az, melyből Petrichevich-Horváth Lázár, az egykor híres *Honderű* című folyóirat szerkesztője származott. A család többi tagjainak igen sokat köszönhet az unitárius egyház. Több főgondnok került ki belőlük, akik közül is kiemelkedik Ferenc, aki a XVIII. száz végén mintegy újjáteremtője lett az unitárius egyháznak és újjászervezője az unitáriusok főiskolájának.

Petrichevich-Horváth Kálmán ősei nyomdokain halad, ősei hagyományainak folytatója. A közéletben ugyan csak mint Kolozsvármegye bizottsági tagja veszi ki a részét, de azután buzgóan kiveszi; egyházának szolgálatában azonban egész férfiúként, teljes lélekkel áll helyt és nemcsak szereli az irodalmat, hanem műveli is.

Hosszú évek óta főgondnoka az unitárius egyháznak. Előbb idősb. b. Daniel Gáborral együtt működött, most Fekete Gáborral osztja meg a terhet. Abban a haladásban, mely az unitáriusok egyházában az újabb időben szellemileg és gazdaságilag tapasztalható, fáradhatatlan munkásságával, odaadó buzgalmával és áldozó készségével jelentős része volt, mint nagy ősenek a XVIII. század válságos idejében.

Mikor pedig sem a vármegye, sem egyháza nem kívánja munkásságát, visszavonul alsó-zsuki kastélyába és nagy emberszerető szívében gondolatok érlelődnek, melyek az élet boldogságának és nemes átélésének, az erős hitnek és bölcs megnyugvásnak tanításaivá lesznek, midőn egyszerű, de művészi alakban kifejezésre jutnak. A *Keresztény Maqvető* olvasói sok tanulságot és bölcses-

séget meríthettek e gondolatokból. Összegyűjtve és szélesebb körben terjesztve sok nyugtalan lélekbe öntenének megnyugvást és válnának egy jobb, nemesebb életnek iránymutatóivá.

Egy nagy csapásokban megedzett léleknek megnyilatkozásai e gondolatok.

Megvan b. Petrichevich-Horváth Kálmán lelkében ösének, Ferencnek, szeretete és áldozó készsége az iskola iránt is. Csendben, mintahogy egész jellemének legmegfelelőbb, gyakorolja a jót és akik jóságát első sorban érzik, szegény, törekvő ifjak, kiket tanulópályájukon elősegít. Több tízezerre rug az az összeg, melyet a nagylelkű főúr évek hosszú során át szegény tanulóknak juttatott. És ki tudja megszámlálni azt az összeget, melyet még nagyobb titokban juttat azoknak, akik rászorulnak.

B. Petrichevich-Horváth Kálmán az igazi nemesség egyik legigazibb alakja egész Erdélyszerte.

(Az *«Erdélyi Lapok»* az Erdélyi Irodalmi Társaság folyóiratából vettük át a szerkesztőség szives engedelmével.)

Mit hisznek és mit nem hisznek az unitáriusok?

Egy az Isten!

aki a világmindenség teremtője és gondviselője; aki tökéletes lélek, atya, szeretet. Őt látni és érezni lehet, mert hozzá vezet tudás, értelem és minden nemes érzés s csak «a bolond szól így szívében: nincsen Isten». Őt imádni nemes hivatása és kiváltsága az embernek, de őt imádni igazán csak «lélekben és igazságban» lehet, — ez az unitárius hitelvek első és lényeges pontja.

Nem hiszik az unitáriusok, hogy ezzel ellenkezésben álló bárminő más meghatározása Istennek és az ő imádásának Istenhez méltó, emberre nézve valójában megnyugtató s a tiszta keresztény hit evangéliumával, a legtökéletesebb kijelentéssel egyező lenne. Nem fogadhatják el különösen a «szentháromság» hittételét. Ugy az ő, mint az új szövetségi része a szentírásnak, néhány bizonytalan eredetű és nem elég határozott értelmű mondat leszámításával, egy Istent tanít. Egy Istent hitt és tanított názárethi Jézus is, midőn így szólott: «nincsen több

jó az egy Istenen kívül». Egy Istent hirdet a józan értelem, amelynek felfogása szerint úgy a tökéletesség eszméje, mint a világ bölcs kormányzásának tapasztalása egyenlő több akaratot és tökéletes lényt kizár.

2. Hiszik az unitáriusok, hogy az ember Istennek gyermeke, akit Isten kiemelt a többi lények sorából, — egyfelől a lélek által, a melyet «ő belé leheltet»; — másfelől pedig az elébe tűzött cél által amely a tökéletesség. E célt eddig *csak egy ember érte el, oly mértékben, a minőben elérni mindnyájunknak hivatása: a názárethi Jézus Krisztus*. Őt éppen ezért az *emberi tökéletesség mintaképe*nek tartjuk, *aki első és magasán álló azok között, akik az «Istenfiúság» megtisztelő címére érdemesítették magukat*. Ő mint tanító, örök igazságokat hirdetett, amelyek «soha el múlnak». Mint ember utolérhetetlennek tetsző, mélységes emberszeretetével, igazságért lángholó lelkesedésével, életével és halálával «példát adott nekünk, hogy a mint ő cselekedett, mi is akként cselekedjünk».

Ezért hiszik az unitáriusok, hogy «Ő az út, igazság és élet s senki nem mehet az Atyához, hanem ha Ő általa», azaz: az ő követése legbiztosabb útja a tökéletességnek és boldogságnak. Ezért nem hiszik, hogy őt akkor becsülik igazán, szereplését akkor értékelik magasra, ha égből földre szállott Istennek tekintik: hanem ha a föld porából és a földiesség légköréből égi magasságra kiemelkedett embernek tartják. Példája csak így vonzó, buzdító és emelő.

Ezért nem hiszik, hogy más hittételek, amelyek a Jézus egyéniségére és Istenhez való viszonyára vonatkozólag fennállanak, maradandó becüek lennének. Annyival inkább is, mivel azok a mélyebb gondolkozást ma sem elégítik ki, sőt bizonytalansághoz és kételkedéshez vezetnek. Mert azon kívül, hogy úgy a természeti törvényekkel, mint Jézus szellemével élünk ellentmondásban vannak, a mesterkélttség bélyegét is magukon viselik. Ugy tűnnek föl, mintha «tejnek itala» lennének azon gyenge, elmélyedni nem tudó lelkek számára, akik csodák és rendkívüliségek nélkül nem tudják fölismerni Jézusban a csodást és rendkívülit, akik legendák nélkül nem tudnak hitbéli magasztalokra emelkedni.

3. Hiszik az unitáriusok, hogy az egész világmindenséget Isten kormányozza s a mi abban, előttünk rossznak és károsnak látszó történik is, általunk nem mindig lát-

ható, egyetemes, vagy isteni célok szolgálatában áll. A világkormányzó Isten azonban — megkülönböztetésül — az embernek szabad akaratot adott, mint a mely erkölcsi lényekhez egyedül méltó s egyszersmind a jó cselekedettel boldogító megnyugvást, a rossz cselekedettel örökös szorongást kötött össze. (Ekként válik néha az a rossz is, amely az emberi gyarlóság eredménye — elrettentő példáival és visszataszító képeivel — eszközévé az emberiség erkölcsi fejlődésének). *Hisznek az emberi akaratnak szilárd, törhetetlen erejében s sokszorosan hatalmasnak látva ezt, önzetlen, nagy célok szolgálatában: hiszik, hogy Isten acélozza azt az ő erejével. Ez erő a szentlélek, más szavakkal: az igazságnak lelke; egy fensőbb ihlet és sugallat; igazságokra vezérlő és örök igazságok útján ható erő-kisúgárzás, a melyet — hasonlóan a szemmel nem látható levegőrezgéshez — csak hatásában érezünk. Hiszik tehát az unitáriusok a szent lelket is, de nem hiszik, hogy ez hathasson ott, a hol teljességgel nincs meg az alapföltétel: a jónak őszinte akarása. Mert szem nélkül hiába a napfény s ahol az életnek még csirája sincs meg, ott az éltető napfény sem adhat életet.*

4. Hisznek az unitáriusok *bűnbocsánatban* is. Tudják, hogy «kegyelmes és irgalmas az Isten s késedelmes a haragra» — és ismerik s megértették a «tékozló fiunak» is megbocsátó atya példázatát. *De a bűnbocsánatot egyedül Istentől kérik és várják* — és Istennek bűnbocsátó kegyelmét — *minden közbenjárás nélkül, őszinte bűnbánat és megjavulás után remélik.* «Előre elrendelés», «eredendő bűn», «Krisztus elégtétele és engesztelő áldozata» ellenkeznek Isten igazságosságával és jóságával. Bűneiért kiki maga felelős minden feloldás — azonkívül, amelyet a töredelem tűzében megtisztult és őszintén megújulni akaró szívnek Isten maga közvetlenül jelent ki, — csak újabb bűnökre szabadít, erkölcsi lazasághoz és a felelősségérzet nagyobb-nagyobb fokú hanyatlásához vezet.

5. Hiszik, hogy a «test porrá lesz, mint az előtt volt, a lélek pedig megtér Istenhez», *hogy — mivel a földön végcélját el nem érhetette, — tovább éljen és haladjon a tökéletesedés útján.* E fölemelő szép hit — kapcsolatban a sírontúli jutalmazás és büntetés reményével — az erkölcsi életnek egy szükségessége. Alapja van annak úgy általában a Jézus evangéliumában, mint — különösen — az Istenről és az ember hivatásáról alkotott tiszta keresztényi felfogásban. Legszilárdabb alapja van azonban az

emberi nemes önbecsérzetben, a tiszta lelkiismeretben és megnyugtató öntudatban.

Ezért nem tartják szükségesnek kiszínezni a túlvilági létnek sem örömeit, sem szenvedéseit. Tudják ugyanis, hogy ez a rosszakat úgy sem mindig halja meg. Viszont akik tapasztalták, hogy a jónak önmagában van jutalma, azok az öröklét boldogságát nemcsak remélik, de szint-úgy előre érzik a földi menyország üdvében, amely nélkül az öröklét szilárd reménye is alig élhet a szívben.

5. Hiszik az unitáriusok a *keresztény egyházat, mint lelki egyesületet*, amelynek tagjai kivétel nélkül mindazok, akik magukat a Krisztus híveinek és követőinek vallják. Vannak azonban «hivatalosak» és vannak «választottak». Amazok közé tartoznak mindazok, akik az egyházba a kereszténység által fölvétetnek, a konfirmáció által megerősítetnek. «Választottak» azonban csak azok, akik életükkel és cselekedeteikkel vallják magukat a Krisztus követőinek. Az egyháznak egyedüli és kizárólagos feje a Jézus Krisztus, akinek egyenlően szolgálai mind az ő tanának hirdetői. Törvénye a jézusi szeretet evangéliuma, a melynek egyik főszabálya: «Arról ismernek meg mindenek, hogy az én tanítványaim vagytok, ha egymást szeretenditek.»

A Jézus Krisztuson és az ő evangéliumán kívül azonban semmi tekintélyt és szóhagyományt nem ismernek és nem fogadnak el. Nem hiszik, hogy volna kiváltságos egyház, mint az üdv egyedüli letéteményesse és annak különös erővel, hatalommal fölruházott tagjai. — Sőt a keresztény egyháznak felekezetekre tagozottságát is, — a mely miatt az «egy akol és egy pásztor» eszméje sokáig nem valósúl meg, — az emberi gyarlóság következményének tartják; s úgy vélik, hogy a felekezetek csak úgy lennének kedvesek Isten előtt, mint az emberi magas célok megközelítésének, Isten országa terjesztésének nemes versenyében — nemes fegyverekkel küzdő, hít és meggyőződés iránt kölcsönös tiszteletet tanúsító, kicsinyességet legyőzni tudó versenytársak.

(Vége köv.)

Ürmösi Károly.

Új időszak küszöbén.

— Irják az olvasók. —

«Örömmel hirdessük, hogy a mi kedves lapunk az «Unitárius Közlöny» a második 25. évbe lép és ez alkalommal kérjük Istennek áldását továbbra is a szellemileg és erkölcsileg oly gazdag kedves lapunkra.

Isten éltesse a szerkesztőséget!

A vezető férfiakat, hogy mi, akik messze lakunk szeretett egyházunktól, találjuk meg mindig e kedves lap hasábjain azt a vallásos érzületet, mely minket a hitben erőssé, a szenvedésekben béketűrővé és az imádkozásban alázatosakká tesz.

Zilah, 1912. december 22.

Kovács Sándorné.

Az Unitárius Közlönyt egyebek mellett azért is tiszteljük és szeretjük, mert az egyházi, vallási erények mellett ápolja és fejleszti egyúttal a hazafias, társadalmi és általános emberi erkölcsöket is. Vagyis nem szigeteli el magát a szakszerűség kis körébe. Számot vet az egész élettel: az elméleti és gyakorlati filozófiával. Valamint az oszlopszentekeket nem tarthatjuk teljes egyházi férfiaknak, épen úgy a csupán csak egyházi ügyekbe merült derék egyházférfit nem egészen ember. Az Unitárius Közlöny jó unitáriusokat, általában is jó vallásos embereket, jó magyarokat s legáltalánosabban derék embereket akar nevelni.

Borbély György.

Köszöntelek egyházunknak vándor apostola! Több egy negyed száznál, hogy egyszerű külsőd alatt a léleknek drága kincseit hordozod népünk között. Lámpásodban a vallás-erkölcs olaját égeted. Azért olyan szép a te ragyogásod! A tudós szívesen fogad. A kunyhó lakója várva vár. Panaszunk csak egy van ellened: miért nem jelenhetsz meg közöttünk többször is?!

Üdv neked és a Szerkesztőnek, ki világotni útra elindít.

Székelyszentmihály.

Deák Miklós.

Kedves lapunkat, az *Unitárius Közlönyt* az új 25. év mesgójén szeretettel üdvözlöm.

25 év az idő végtelenségének házlartásában még por-szemnek sem volna nevezhető.

25 év az ember életében már lényegesen nagy idő, dacára annak, hogy a letelt évek zenitjén állva kicsinynek, rövidnek tetszik különösen, ha vágyaink kielégítést nyertek, reményeink beteljesedtek. De gondoljunk előre és tervezzünk! 25 év múlva, ha és itt gondolatokba merülve a mulandóság és bizonytalanság latolgatása következik, mert egy régi jó példabeszéd jut eszünkbe: *Ember tervez, Isten végez.*

25 év az igazságért küzdés terén már határkö! A rontás és építés határköve, mert az igazságnak diadala a gonosznak megrontásán épül föl.

25 év óla rontja, írtja a gonoszt és építi az igazat, a a lelkiet az *Unitárius Közlöny* az unitárius élet hit-mezején erős hittel vallom, hogy minden jó unitárius szívvel lélekkel adóz s kíván részére új és új 25 évet az *igazságért küzdés terén.*

Pozsonyi Szentmártoni Bálint,

(Folytatjuk a míg írják az olvasók.)

Mit tehetünk az Unitárius Közlönyért 1913-ban?

Az első számban arra feleltünk, mit tesz az «Unitárius Közlöny» 1913-ban? Most azt kérdezzük, mit tesznek és mit tehetnek az olvasók az Unitárius Közlöny»-ért?

Erre a kérdésre:

1. felelet a boríték második lapján és a nyugtázásban található meg hónapról hónapra.

2. Terjesztjük az ismerősök között és igyekszünk magunk mellé még egy tagot vagy előfizetőt szerezni. (Ön erre még nem gondolt? Azt hiszi nem az ön dolga? Téved.)

4. Elolvassuk otthon a családban. Megmutatjuk ismerősünknek és figyelmeztetjük arra, a mi nekünk tetszett.

4. Átadjuk a példányunkat valakinek s egy levelező lapon mást kérünk.

5. Megírjuk egy pár ismerősünk nevét a kiadóhivatalnak.

6. Megrendeljük az «Unitárius Közlöny»-t szegény rokonunknak.

7. Megírjuk a szerkesztőnek, ha valamely unitárius érdekű dolog jut tudomásunkra.

8. Megírjuk a szerkesztőnek, ha valamely tárgyról szeretnénk cikket olvasni.

9. Beküldjük a szerkesztőnek, ha valami érdekes régi dologra találunk.

FIATALSÁG BARÁTJA.

Szózat az ifjúsághoz!

Néhány életszabályt mondunk el nektek minden rendű és rangú tanuló ifjúság. Jól jegyezzétek meg, hogy ezeket az intéseket nem egy ember mondja nektek, hanem az «Unitárius Közlöny», a ti szülőitek, testvéreitek és rokonaitok nevében. Mondja a fiatalság állandó hű barátja!

Minden magyar ifjú legyen edzett és erős, ne legyen rabszolgája az alkoholnak, se a dohánynak, mert ezek elrabolják legbecesebb kincseiket az egészséget, az erőt s a becsületet.

Legyen határozott és szilárd az akarata, hogy a könnyelmű, az aljas vágyak és szenvedélyek ne foszthassák meg erkölcsétől s ne súlyesszék az erkölestelenség posványába.

Legyen nemes gondolkozású, vagyis ne legyen kapható hitványságra, gyűlölje és kerülje el a feslett életet, a rút és gonosz beszédet.

Legyen találékony és nyílt szemű, vagyis vegye észre, fedezze föl a dolgok belső titkát, tiszta és igaz értékét, hogy se a csábító, se a hazug beszéddel ne lehessen félre vezetni.

Legyen bátor megvallani saját hibáját és ki mondani az igazat, de ne legyen önhitt, se elfogúlt, mert akkor nem ítélhet helyesen.

Legyen bátor szembenézni a veszéllyel és az ellenféllel, de ne engedje meg, hogy a harag és gyűlölet irányítsa cselekedeteit. Tudjon megbocsátani ha észre veszi, hogy megbántóját nem rossz szándék vezette, vagy ha beismerte hibáját.

Legyen nagylelkű, vagyis sem a versenytéren, sem a játéktéren ne használjon közönséges eszközöket. Tartsa meg a szabályokat és ne fogadja el a hamis úton szerzett dicsőséget.

Szeresse a rendet és a tiszlaságot s különös gondja legyen a közvagyonra. Egy percig se feledje, hogy az iskolának a legcsekélyebb felszerelése is nem az övé, de rá van bízva használatra s az ifjúság jellemét és erkölcsi magaviseletét abból lehet legjobban megítélni, hogy a tantermet, a hálószoba butorzatát s más egyebet milyen tisztán és milyen épségben tart. Ezek híven megmutatják az ifjak lelkének a képét.

Legyen udvarias, vagyis barátjával szemben is mindig illedelmesen viselkedjék s ha idegenek társaságába megy, ne csak ruhája legyen kifogástalanul tiszta és rendezes, hanem minden mozdúlatá és minden szava.

A nőt becsülje meg s ha «modern» gondolkozású nővel beszél is tartsa meg a mivelte társalgás szabályait.

Aki tiszteletet akar szerezni annak tudnia kell megbecsülni és tisztelni másokat s a legkisebb érdem előtt sem szabad szemtel hűnyni.

Aprólékos, kicsiny bajból nem kell nagy dolgot csinálni, de az igazi nagy bajra készen kell állani.

Legyen jó szívű és áldozatra kész, vagyis a legkisebb alkalmat is ragadja meg, hogy segítsen másón, mert az ilyen cselekedet hatása nagyobb a végrehajtóra, mint az elfogadóra.

Legyen tettere kész, vagyis soha se várja, hogy figyelmeztessék arra, a mi önként következik, akár a szülői háznál, akár más helyen van. Az önző és túnya ifjúnál nem hordoz nagyobb terhet a föld.

Legyen az ifjú a haza hőseinek, nagyjainak tisztelője és mindenik válasszon magának példányképet, a kihez hasonló szeretne és akar is lenni.

Érdeklődjék az ifjú a haza sorsa iránt s mindig gondoljon arra, hogy egyszer, akkor neki kell és ő fogja intézni a haza sorsát s azért gyűjti a tudás kincseit, a kitarthatás erejét.

Legyen az ifjú őszintén vallásos, soha se üzzön gúnyt a szent dolgokból, szeresse vallását, foglalkozzék egyháza ügyeivel, ismerje meg múltját és gondoljon arra, hogy jövőjét miképpen tehetné szebbé és még hatékonyabbá.

Azt akarjuk, hogy a mi fiaink derék, megbízható, kötelességtudó és teljesítő férfiakká legyenek s azt várjuk, hogy a nagy ember jellemvonásait habár halványan is, észrevegük már a tiz évesen s azután minden évnek új vonását lássuk jelleme törzsfáján, éppen mint a tölgyfáén.

Azt akarjuk, hogy ez a szózatunk eljusson minden unitárius ifjúhoz s ha mások is látják és olvassák, azok is mérítsenek belőle tanulságot.

Gyuri pénze megkerül.

„Szár az ágon azt füttyöli a rigó:
Agyagason Marcsi Bandi lész bíró.»

Ez aztán az igazi nóta! Egy kicsit furcsa biz' ez, de nem mindenkinek. S Marcsi Bandinak éppen kedve szerint való vala, amint jövendőbeli bíróságát nótába kerekilheté s ezt a nótát dudolghathatá magáról — magának. Az ember sokszor úgy van — s a mai világban egynémely különösen úgy, — hogy ha nem kiabál, vagy legalább is hébe-hóba egyet-egyét nem prüsszent, azt se tudják: él-e, hal-e? A Marcsi Bandi bírósága is ilyen lábon állott. Még a fonóban sem beszélték. Már pedig akiről ott se esik szó, az mehet Nárityembe jég aszalni; abból a két kedden nem lesz bíró... S szegény Bandi! Ezt a boldogító nótát sem tudá lelke nyugalma bafejezni, éppen a közepébe zavar bele a felesége: Zsuzsika, aki jó nagy tűzzel-lobbal s már messziről kezdi: «Ne félj Bandi! Szállj le bíró! Nem a góc alatt terem a bíró! Ember kell oda hé! Olyan mint Eszös Gyuri. Most is kétszáz pöngöt ritytyentett haza. S ha mind így, — elváltozik a nóta. Nem vetek bele két esztendő, Agyagason Eszös Gyuri lesz bíró. Mennyi birtokot összeszedtek s milyen bennvalót az alszögben!?

— Hát összeszedtek s annyi; — veti oda félvállról Bandi. Tán bizony nem irigyled?

— Én bizony — ha már ki kell mondanom — irigylen, érted-e? S ha tudtam volna, hogy ilyen melága ember vagy, sohasem jöttem volna hozzád. Inkább nyakamba vettem volna a világot, minthogy veled üljek s szemem láttára Eszös Gyuriból, — abból a sömmiből, — maholnap bíró legyen. Ha úgy akarod, hogy veled üljek, azonna! lódulj keresetre — Pestre. Én az itthoniakat el látom, te pedig pénzt szerzel, hazaküldöd, birtokot veszünk, meggazdagodunk, — te léssz a bíró, én a bíróné; úgy élünk, mint Tuba s Tubáné... Ugy-e édes-kedves uram elméssz? S ezt az utolsó mondatot Zsuzsika, a Bandi hitestársa olyan mézes-mázos hízkeléssel mondotta, hogy te is jámbor olvasó, ha abban a hajóban volnál,

csuda lenne, ha meg nem szédülnél tőle. Bandi sem volt jobb a diákné vásznánál s a következő nap Keresztúron jegyet váltott Pest felé.

Mikor az Eszös Gyuri édes apját a nagy kő leütötte a kőszikla alatt s harmadnapra az agyagasi temetőben elhantollák, Gyuri úgy maradt, mint az ujjam. Az életrevaló gyermek nem várta szájába a sült galambot, hanem ahelyett szolgálatba állott Raktároson Nemes urhoz. Három pöngő, ujjas, harisnya, változó, két pár boeskor — s ha elszakad, mezitláb — volt a bére. Nem nagy, bér. De azért a Nemes úr teheneit a vacsoroldalon senki úgy, meg nem őrizte, mint Gyuri. A következő esztendőben már tizenöt pöngőt s egész ruházatot kapott. Olyan hűséges szolgálta, mint Gyuri volt, kevés tapodja az áldott földet. Hűségének messze földön híre futamodott. Egy szép napon egy úr éppen Pestre vitte a gyárába s tüstént megtette munkavezetőnek. Hej! ilyen kilüntetéstől sok legénynek úgy félrecusuzamodnék a kalapja, hogy nem is a fején, hanem valahol a szomszédban kapnád meg. A Gyuri fejérevaló otthon maradt, pedig álmában sem látott ilyen boldog helyzetet. Fizetését sok tekergő éhenkorász megirigyelhette volna. A magasság nem szédítette el. Fizetését nem kártyázta, nem kótyavetyélte el. Mikor szép summára gyűlt, hazaküldötte s itthon birtokot vetek vele. Apránként kevesebb szánakozója s több irigye kezdett lenni. Különösen Zsuzsikának: Marcsi Bandinének nem fért a begyibe, hogy idébb-hátrébb, ha hazajő, bíró talál lenni. Mihelyt meghallá a kétszáz pöngő küldését, irigységében Bandit Pestre kergette. Igen, de a dologgal baj van. A házat sem a tetején, hanem a fundamentumán kezdik...

Gyurinak szemé-szája látva maradt, mikor benyitott hozzá Bandi.

— Hát téged miféle szél vetett ide? — kérdé.

— Várj egy szikrát, mindjárt elmondom, csak egy kicsit eszénködjem. Az a masina úgy össze-vissza hordozott, hogy a szemem még most is telegráncsozik belé. Abban sohasem tudod: jósz-e, vagy méssz?... Hát, — hogy szavadat ne felejtsd, — a feleségem nagyzólása kergetett hozzád. Nekem nem elég, amink van, szeretne egyszerre meggazdagodni. De hagyjuk ezt. Ha így van, így van. S ha már itt vagyok, téged arra kérlek, szerezz nekem valami jó helyzetet.

Gyuri hely után nézett, de a legjobb indulattal sem

talált olyan hirtelen. A napok — szokásuk szerint — teltek. Bandi egy álló hétig sínylődött hely nélkül. A hazulról hozott pár korona rég elkelt, sőt a Gyuri vendégszeretetét is tulságosan elfogyasztotta. Egyszer, mikor a koronamag is elfogyott, a Gyuri szivességét is megelegette, így szólt Gyurihoz: «Köszönöm szivességedet, Isten áldjon meg érette. Nem akarok tovább a nyakadon élni. Ha adnál száz koronát kölcsön, becsülettel megadnám, ha munkát kapok — s ha nem kapok, hazamegyek s onnan megküldöm».

Gyuri lepengette Bandinak a száz koronát egy rend írás nélkül. Olyan embernek gondolta, kinek becsülete többet ér száz koronánál s kinek szaván tovább lehet menni egy huszonnégy óránál. (Mert hát — Isten látja lelkem — olyanok is vannak, kiknek nem lehet.)

A száz korona is vége felé járt, helyzet még sem volt. Bandi jobbnak látta kereket oldani, mint ismét kölcsönözni. A vonat ablakából visszakiabált Gyurinak: «Ha jó helyet találsz, írd, mert megint feljövök». Gyuri a fejével ráhagyogalva megjegyezte magában: «Ennek se lennék szeme, mikor a feleségével találkozik»...

Sok idő eltelt azóta. A kölcsönkért száz korona is megfelejtődött — tudniillik — a Bandi részéről. Gyuri megsokallotta a várást s néhány év múlva levélben kérte a pénzt. Mikor Bandi megkapta a levelet, odaszólt a feleségének:

— Gyuri íra. A pénzt kéri. Meg kéne küldeni. Eleget várt.

— Ki látta, mikor pénzt adott? — rippadozott Zsuzsika

— Azt én s ő, meg a fennvaló Isten, — felelé szelíden Bandi.

— Nó ha úgy, akkor nem küldjük meg! Letagadjuk. Pörölgjön, ha tud!

— Hát az igazság s a becsület?

— Mit igazságoskodol? Attól nem feszül meg a horpácod. Az igazak mind szegények. Aztán neki úgy is van elégje.

Bandi még ellenkezni próbált, de Zsuzsika mindig torkára ragasztotta a szót. A második levelet is agyonhallgatták. Gyuri rosszat sejtve, vonatra ült s meg sem állott Bandiéig. Bezzeg Bandi is úgy örült ennek a találkozásnak, mint a korondi fazakas a feldőlésnek. A pulykakakas nem tud különben gözszedni s különb színeket játszani, mint a (milyeneket Bandi játszott a Gyuri látására.

— Két levelet is irtam — szól Gyuri — s te azt se mondd: félkalap? Véres verejtékkal s becsülettel szerzem a pénzt s szükségem is volna rá. A nyakadra jöttem, mert muszáj; tüslént fizess ki, vagy adj írást.

— Miféle pénzről beszélsz? — kenterfalózik Bandi.

— Ne ákációskodj Bandi! — hiszen neked pengettem le Pesten a száz koronát.

— Nekem aztán sohasem! — hazudott konokul Bandi.

— Lelked rajta! — ha legadod. Hej! felkopott volna az álland az én segítségem nélkül! De nem baj!

A helyzet tisztán állott Gyuri előtt. Látta, hogy itt szép szóval nem boldogul. Sőt mikor Bandi nagy szemeit guvasztani kezdé, Zsuzsika pedig a seprű helyén az ajtó mögött kezdé kotorászni; jónak látta elodalogni. Hanem azért az ajtón kívül keservében emyit visszakiáltott: «*A becsületes szerzemény nem vész el Bandi!*»! «*Az ebül szerzett vagyoni kutyául megyen el Zsuzsi!*»!

Gyuri sokat évődött azon, hogy a pénzt mi módon keríthetné vissza. Végre kifundálta, hogy legjobb lesz a kutyamarást szőrivel gyógyítani. Agyagason szűk eszterdők jártak. Jégverés és aszály követte egymást. Jónak látta a kedvező alkalmat felhasználni s Bandinak ezeket írta: «Édes Bandi! Azt hiszem, a száz koronát nem a lelked rosszasága, hanem a pénz hiánya miatt nem adtad meg. Láttam sanyarú sorsodat s megsajnálalak. Azóta mindig keresem a neked való jó helyet. Most igazit kaptam. Mellettem a gyárban egy felügyelőre volna szükség. Egy hétig várnak. Azonnal jöjj. Jó dolgunk lesz együtt, úr lesz belőled is. Vár: Gyuri».

Bandi majd kiugrott a bőréből, mikor e levelet olvasta. Örömben verebet lehetett volna vele fogatni. Megint úgy ment, mintha jött volna: vonatra ült. Mikor Gyuri meglátta, megelégedve állapította meg magában: csapdába került!...

— Hát feljövék, — szól Bandi.

— Jól tevéd, — felel kurtán Gyuri. Azonban mielőtt arról a jó helyről beszélnék, valamit el kell igazítsunk. Ezelőtt pár évvel száz koronát kölcsönöztem neked. Emlékszel rá? Itt az írás róla, írd alá! Bandi bezzeg most jól emlékezett. Hatot is aláírt volna, csakhogy már egyszer úr lehessen.

Gyuri zsebrevágta az írást s így szólt Bandihoz: «Mondtam volt neked: «A becsületes szerzemény nem vész el». Az én keserves szerzeményem megvan; írást adál

róla, de a te útiköltséged megint elveszett. Itt olyan embernek, amilyen te vagy, nincs felügyelői állás. Pénzért nagy költséggel hozzád mentem, szóba se állottál; a feleséged pénz helyett seprübütül ígért. Csak azért hivlak föl, hogy adj írást. Ezt megtehetéd vala otthon is, de ha neked így tetszett: a te bajod. A többit eligazítom. Még csak azt véd a bögyödve, hogy az írásban benne van a hazajárásom költsége: ötven korona; ennek s a száz koronának kamatos kamala: ötven korona; vagyis a régivel együtt kétszáz korona. Ha szépen nem fizettél százat, most ruful fizess kétszázat. *A becsületes szerzemény, nem vész el!*

Alig állott meg Keresztúron a vonat, kiugrott belőle Bandi s egyenesen a patikának tartott. Ott szájavarrótúl vett a feleségének. Éppen azt kapta, melyiknek társát a szentabráni ember kipróbálta. Tudniillik az kettőt vitt volt s mivel az egyik használt, a másikat visszavitte a patikáriusnak.

Nem tudom, Bandi beadta-e feleségének az orvosságot, de a házirend megváltozott. Rend pontosság és ami ló: csendesség lakja háza tájékát. Mindenféle munka ezzel a pár szóval kezdődik: «En istenem! segíts meg». S talán e pár szó többet használ, mint régebb a Zsuzsika tanácsa.

Keresztúri vásárkor egy, kis fürge ember négy szép tulkot hajl a piacra. Olyanok, mint a patyolat. Ha látnád, nem hinnéd, hogy a Bandié. Elmondják róla, hogy fiatal korában kijárta Kendet-Bándot s még Pesten is járt. Onnan magának korbácsot, feleségének Keresztúrról szájavarrótúl vitt. A szerencse vele jár. Mindenütt nyer. Egy vásáron ötször is kiparulázza: «Adjon Isten szöröncsét». Áldomásozni nincs ideje. Míg más azt issza, ő azalatt megint szerencsét üt. Józan életü. Nem tartozik senkinek. Gyurinál csak annyival áll hátrább, amennyivel később kezdette.

A nóta is mintha kifésülték volna, kezd megszépülni s nagy esoda, ha időbb-hátrább meg nem valósul, mert most már mások is dudolgatják Agyagason:

«Szár az ágon azt füttyöli a rigó:
Jövendőbe Márton András lösz bíró.»

Pálos Ákos.

A D. F. E. köréből.

Unitárius élet Budapesten.

Januárban a budapesti Dávid Ferenc Egyletben *Perczelné Kozma* Flóra, az egylet elnöke tartott felolvasást. Az «Andesek Krisztusá»-t ismertette a tőle megszokott úgyszólamóval és Jézus iránti rajongással. A felolvasó asztal mellett egy kis asztalon állott az Andesek Krisztus szobrának mása Szamosi Soós Vilmos művészi másolatában. És mintha kis templomunk egyszerre nagyobb lett volna, nem a szobor miatt, hanem azért, hogy türelmet és szeretetet tanusított és mintegy századokat békített ki, mikor a szobrot befogadta falai közé. Erre csak egy mély érzésű szívvel, igaz lelki hittel bíró nő képes. Erre egyedül Perczelné Kozma Flóra volt képes. Az ő mély keresztényi és unitárius lelke volt képes ezt a százados harcot egy tettel beszüntetni. Jól jegyezzük meg a dátumot: 1913. január 18-án történt, hogy a budapesti unitárius templom falai között bevitték Jézus szobrát, nem azért, hogy imádvá leboruljanak előtte, hanem mint egy igaz testvér testi képmását, hogy gyönyörködjünk az ő művészi ihlettől meglevevénített vonásaiban, a szelidség és erély, tudás és szeretet a testi bánat és lelki öröm nemes vonásaiban. Mint az illusztris felolvasó elmondotta ezt a szobrot Chile és Argentina ágyuiból öntötték és 3900 m. magasságban a két ország határai között állították fel. Eredetéről is tájékoztatta a hallgatóságot a felolvasó. T. i. Chile és Argentina között a 18. században folyton tartott a határviellongás. Sok emberéletbe és pénzbe került a harc és sok gyász és nyomorúság lánadt a harc után. 1900 év elején újra kezdődött a századokra szóló harc. De Chile püspöke azt a jámbor óhaját teszi: bár a két ország között állna Krisztus szobra. Argentina püspöke erre kezet fog Chile püspökével és megindul a békéért való harc. Előbb a papság és a nők, később a férfiak is melléjük állnak és győz a békepárt. 1903. év májusában Angliát szólítják fel a határ kijelölésre és Anglia igazságosan osztja el azt a részt, a miért a százados viellongás tartott. A béke megkötése után a nők gyűlést rendeznek és 1904 március 13-án az Andes hegységbe felállítják a szobrot, a két ország ágyuiból öntetik és felvonják a határra ösvérekkel és a járhatlan úton tengerészek viszik és felállítják, hogy hirdesse örök időken át a békét Chile és Argentina kö-

zött. Felírása: Előbb dőlnek rőmba és lesznek porrá e hegyek, semhogy Chile és Argentina elfelejtené a szerződést, melyet Krisztus lábánál tett le. Az érdekes felolvasást a jeles egyházíró elmélkedéssel fejezi be. *Baáry* Elemér: Dal az éjről, Csodáltam eddig mód felett..., Szép vagy... című költeményei. Ifj. *Odry* Lehel énekművek. A szent kálvária tövében..., Sok madár száll a réten..., című dalai. *Józán* Miklós imája és K. *Erwin* Károly orgona játéka tették teljessé a feledhetetlen felolvasó ülést, amelyen szépszámú közönség vett részt.

Budapest, 1913. január.

Ujvári László.

Lelkészeiktatás Abrudbányán.

Szép és lélekiemelő ünnepély folyt le Abrudbányán T. évi január hó 12-én. E napon köszöntött és iktatalt be lelkési hivatalába Buzogány Kálmán új lelkész barátunk. Az ünnepélyen esperesünk kíséretében megjelentek dr. Pársint Mihály szentmihályi, Ádámossy Gábor kövendi, Kovács Imre bágyoni, Raffaj Zsigmond verespataki lelkészek; a világiak is számosan, köztük Imreh József járási főszolgabíró, ez a lelkes székely-magyar, Raff-András bányafőmérnök és a helybeli intelligencia felekezeli különbség nélkül, valamint az Abrudbányán állomásozó katonaság tisztikara is teljes számban.

Püspöki rendelvény felolvasása után esperes felhívja lelkész aát, hogy foglalja el a szószéket és tartsa meg be-köszöntő beszédét. Lelkész buzgó imájában kéri Isten áldását a hazára, egyházra, a gyülekezetre és önmagára s Ján. 20: 26 «Békesség nektek» alapigék nyomán tart beszédet, elég élénk előadással azt fejtegetvén, «nogy milyen úton kell járni egy pappnak és hogy milyen eszközökkel kell munkálkodnia az élet különböző körülményei között». A beszédet tetszéssel fogadták hívei.

Esperes lépik a szószékre ezután s tartja meg beiktató beszédét. Remek beszéd, gyönyörű előadás. Eszme és tartalom minden szava! Lelkész és hívek egyaránt megérették mit, hogyan kell tenniök, hogy hivatal és kötelesség egyik, mint a másik részről teljesítve legyen. híven, odaadással. Nagy hatást kellett a jövőre megnyugvással töltött be súlyos megpróbáltatáson keresztül ment egyházköztség minden egyes tagját.

Egyházi és iskolai mozgalmak.

Dávid Ferenc képes életrajza iránt olyan széleskörű érdeklődés mutatkozik, amijnyen nem számítottunk s neu is számíhattunk. Az ország legtávolabbi részeiből is érkeznek megrendelések. Az unitáriusok körében immár több száz példány forog. Sokan rendeltek meg 10—20 példányt. Úgy látjuk, hogy minden községünk ellátja magát.

Új örökös alapítók. Legújabbban ismét belépett Székely Miklós köri gondnok, ny. táblabíró Tordáról. Örömmel tapasztalhatjuk köri gondnokaink érdeklődését. — A mult szám hírei között Nagy *Balázs* örökös alapító neve tévesen iratott Albertnek.

Munkára föl! A lelkészek munkássága fokozására versenyre keltek az egyház jobbjai. Mult számunkban beszámoltunk az adományokkal, de most ismét jó hírt közlünk. Benkő Mihály egyházköri gondnok is fölajánlott 100 koronát egyházi beszéd pályázatra. Alapigéje: »Az Isten szeretet s aki szeretetben marad, az Istenben marad és az Isten ő benne.« Kinek ne volna kedve beszédet írni. Úgy sejtjük, hogy nem 2, hanem 22 beszéd fog beérkezni, nemcsak erre, hanem a dr. Bedő-féle tételre is, hiszen ha 40-en pályáznának, még mindig 60 nem vesz részt a nemes versenyben. Panaszra — reméljük — nem lesz ok.

Keresztelő. A püspök úr tágasabb családjában jan. 19-én örömnönnep volt. Dr. Gyergyai Árpád és neje Engel Lili kis leányát a nagyszámú családtag jelenlétében a főpüspök úr megkeresztelte. A kis polgárnő neve Judit. Isten éltesse és növelje.

Simén Domokos sirja. 1888-ban közadakozásból sírkövet állított a „Gagy-és nyikómenti unitárius papi önképzőkör“ a Simén Domokos sírházhoz Kis-kodácsban. A sírkő és sír gondozását a kereszturi egyházkör vállalta magára. Biz' annak immár elmúlt 25 éve. A kereszturi egyházkör előjárói figyelmebe ajánljuk ezt a köztulajdont. A Ker. Magv. 1888. 355. s köv. lapjairól más egyéb is megtudható.

Gör. kath. magyar püspöki helynökség székhelye lesz Székelyudvarhely. 35 egyházközség fog a gondozása alatt lenni.

A Nemzetközi vallásügyi kongresszus a jelen év július 16—22. napjain lesz Párisban, elnök Boutroux a College de France tanára. Az egyházi beszéd francia, német és angol nyelven lesz. Az Oratoire templomban lesz az istentisztelet. Egyik főtárgya a vallás és philosophia közötti viszony lesz, melyről felolvassnak: Bergson, Eucken és Sir Henry Jones tanárok. A Cook iroda intézi az elszállásolást.

Kolozsról egyszerre tíz új tag lépett be a Dávid Ferenc Egyletbe üdvözlőjük sorainkban!

El egyzés. Márkos Albert főgimn. tanár eljegyezte Sándor Ilona k. a., néhai Sándor János tanár leányát Székelykeresztúrt.

Homoródújfaluban ismeretterjesztő előadást 14-et tartanak Bencédi Pál lelkész és Deák Mózes tanító. Ezeken kívül összesen 9-et, Bencédi Pál lelkész; bibliai tárgyakról.

Ülővas a templomban. Valóságos ülővasat tettek Chicagóban, Északamerika egyik legnagyobb unitárius templomában (Unty Church) a szószék elébe. Ennek az a magyarázata, hogy hazájában, Angliában annak a templomnak egyik nagyhirű papja, Collyer Róbert a

patkólov kovácmesterséget tanulta volt meg, mielőtt a papi pályára lépett volna. Először methodista volt, de a után unitárius lett, Angliából Amerikába költözött s Chichagoban olyan híres lett, hogy emlékére a tisztelői megszereztek azt az ültöt, a melyen a patkót kovácsolta. Érdekes és ritka templomdsz. Collyer a múlt év novemberben halt meg New-Yorkban mint nyugalmazott lelkész. Országos nagy tiszteletnek örvendett a rendkívül szellemes, nagy szónok.

Leányok a gimnáziumban. A leányoknak néhány év alatt meg volt engedve esetről-esetre, hogy a főgimnáziumba egy pár tárgyra bejárjanak. Azonban rüdes tanulóknak egyáltalában nem lehettek. Az evangélikus főiskolákba fölvételt a dunán-inneni egyházkerület közgyűlése megtagadta, de a nyíregyházi ev. főgimnázium ez ellen az egyetemes gyűléshez folyamodott s a jelen tanévre 10 leányt tényleg föl is vett. Az »Ösvény« c. folyóirat nem reméli, hogy az engedély megadatik, mert a tanterv kizárólag fiuknak készült, s a didaktikai, fegyelmi és pedagógia nehézségek mellett vannak pszichológiai aggályai is.

A fejlődésről tartott előadást Nagybecskerekben Ébert András tordai s. lelkészünk. Rámutatott különösen arra a fejlődésre, amely a vallás terén észlelhető s amelynek a modernismus üldözésével nem lehet gátat vetni. Rendkívül nagy hatása volt az előadásnak.

Los von Rom — Los von Ungarn. Ez a két jelszó Nagyszében városban járja mostanában. A kath. németek hatalmas mozgalmat indítottak papjuk, H. rceg Hohenlohe és püspökük gr. Majláth

ellen. A napokban tartott értekezleten majdnem kétszázán irták alá a kilépésről készült nyilatkozatot, de a végén kiderült, hogy nem annyira a katolikus vallás bántja őket, mint inkább az, hogy a kath. egyház megmagyarosította az az istentiszteleteket, az elemi iskolát s a felsőbb leányiskolát. Ez fáj a túlzó német-szászoknak!

Az unitárius főiskolai könyvtár keresi a Brassai »Okszerüvezér« a németnyelvbe és »Számító Sokrates« c tankönyveket. Aki beküldi, nagy hálára kötelezi az egyházat. Ha nem is teljes a példány, jó lesz kiegészítésre. Az adományok vételéről e helyen értesíteni fogjuk a beküldőt.

Unitárius könyvek árusítása volna kívánatos Kólozsvárt, arra alkalmas központi helyen. E téren szakismerettel bíró hitrokonnak ha vállalkozni óhajt, bővebb tájékozást nyújt lapunk szerkesztőségére.

Levél a távolból. Mindég készültem írni kedves szerkesztő úrnak, hogy megköszönjem azt a szives figyelmét, melyben engem részesített Igen megtisztelve érzem magam, hogy az »Unitárius Közlöny«-t, egyházunk ezen kedvelt lapját mindég ingyen kaptam.

Nagyon jól esett, hogy ott távol a szülei háztól, ahol nem részesülhettem az unitárius vallás tanításaiban, mert hisz csak magam voltam unitárius, ott a messze távolban. Győrben is felkérészt ez a kedves lap, melynek minden sorát, minden betűjét oly élvezettel olvastam, hiszen a szerkesztő úr gondnal, művészettel készíti lapját Szeretem e kedves, kis lapot, mert lelkemben ápolta, fejlesztette a vallásos szellemet, érzelmét, amelyre a mai világban oly nagy szükség van.

Köszönöm kedves szerkesztő úr ezen nagy szíveségét és kérem továbbra is, hogy sziveskedjék kedves lapját küldeni, de, kecskemétre, a gazdasági tanítónő képzőbe, ahol szintén egyedül vagyok vallásom képviselője

Ugyanis Győrben elvégeztem az elemi iskolai tanítónő képzőt és most itt folytatom tovább tanulmányaimat.

Es ígérem kedves szerkesztő úrnak,

hogy ha majd saját fizetésemmel rendelkezhetem, akkor lapjának hű előfizetője leszek és az unitárius egyházat erőmhöz képest támogatni fogom.

Magamat a kedves szerkesztő úr szíves jóindulatába ajánlva. szívélyes üdvözléssel

Kriza Ágnes
okl. tanítónő.

Alapítólevél. A D. F. E. örökös alapítói számára Merész (Müller) Gyula festőművész olyan szép alapítólevelet tervezett, amely díszére fog válni minden háznak. Az egyesület csak korlátolt számban készített e díszes okmányt. Már azért is kívánatos, hogy akik részt akarnak venni ebben a nagyjelentőségű munkában, jelentsék be minél előbb.

Katonai szolgálatban levő ifjaknak a D. F. E. ingyen küldi meg az Unitárius Közlönyt.

A homoródszentpáli Nőegylet 1912. évi december hó 25-én karácsony-ünnepélyt rendezett. Egyik tanteremben gyönyörűen díszített és fényesen világított karácsonyfa tűndökölt azon apróságok előtt, kik közül sokan most látták először az »angyalhoztát«. A karácsonyfa alá tömérdek papírszakot, tele a gyermekek inyének kedves édességekkel, a szegényebb gyermekek részére sapkát, kendőt hozott az angyal, részben a Nőegylet s részben a vezetők: Ürmösiné, Benczéné és Pálffyné jóvoltából. Ürmöst József megnyitóbeszédében kifejezte, hogy a Nőegylet egyik tagjának halála alkalmával kegyeletét nem fejezhető ki a szokott módon, hogy koporsójára kosáorút helyezzen s az így megszavazott összeg néhai ifj. Dimén Sándorné emlékére ajándékokban a szegény gyermekek felruházására fog fordíthatni a mai karácsonyesti ünnepély alkalmával.

Az iskolás gyermekek áhítatos és összhangzatos énekei, valamint az

általuk előadott alkalmi versek elszavalása sok szülőnek örömkönnycet csalt szemébe. Az ünnepély végén az ajándékok kiosztása és a leirhatatlan örömök végtelensége következett.

Homoródszentpálon 1913. évi január 9-ikén egyházi énektanítási tanfolyam kezdődött. Bár a szentpáliak mindig nevezetesek voltak arról, hogy tágas és szép templomukat megtöltik nemcsak megjelenésükkel, hanem áhítatos szép éneklésükkel is férfiak és nők egyaránt, mégis dicséretükre írjuk, hogy énekevezérük felhívására igen szép számmal résztvesznek a tanítási órákon hetenkint két este, egyiken legények és ifjú emnerek, másikon leányok és ifjú asszonyok. A tanfolyamot énekevezér vezeti lelkész és belső asszonyok résztvételével és segítségével. Az érdeklődés, a jóravuló törekvés megvan s ezekben munkásságunk eredményét biztosítva látjuk.

Pálos.

A bulgáriai sebesültek számára gyűjtést indítottak az amerikai unitáriusok. Dr. Wendta a tavasszal meglátogatta volt Szófiát. Megismerkedett az unitáriusok fejével, Toplisky M. unít. lelkésszel. Toplisky panaszolja, hogy Macedoniában ezer meg ezer gyermek és asszony maradt apa és férj nélkül. Dzonnajából több ezren menekültek Bulgáriába és Dubnicába lettek elhelyezve az iskolákba s más középületekbe. A gyermekeknek sem eledelük, sem ruhájuk nincsen. Toplisky így sóhajt fel: Oh ha a művelt keresztények szíve megindulna és segítségünkre jönnének, sok ezer hajléktalan gyermeket meglehetne menteni. Képek-

ben is bemutatja a szegény nyomorultakat. Az amerikai unitárius társulat 500 koronát küldött volt füzetek kiadására, de ezt is segélyre ajánlotta föl.

Tudakozó. (Ezen helyen a szerkesztőség kérdéseket és feleleteket közöl az »Unitárius Közlöny« rendes előfizetőivel, illetőleg tagjaival. Aki nek sürgősebb válaszra van szüksége és 10 filléres bélyeget beküld, a választ azonnal megkapja.) Az előző számban között két kérdésnek az ámerikában levő magyar unitáriusoknak az ámerikai unitáriusokkal megismertetése a célja. Nagy előnyük lesz odaszakadt híveinknek, ha a jótékony és mindenki iránt érdeklődő amerikai unitáriusok megismerik őket. A hazai atyafiak, kiknek testvérök, férjök, fiok vagy leányok künn van, írják meg a szerkesztőségnek a nevet, lakást és foglalkozást.

3 **Kérdés.** Pócitát visznek e most a székelyföldön? Miből áll rendszeren? Kik szoktak vinni?

4. Az »unitárius« szó használata mikor kezdődött az egyházközségekben?

— **Felelet.** A mi tudomásunk szerint a várfalvi templom oldalfeliratában fordul elő legelőször. A felirat szövege: Hoc opus renovatum est Ao. D. 1613 29 máj. Parocho existent Johane Némai unitari. Regnante principe Gabriele Batori. Autore Petro lapida Rakosiens.

Rövid hírek. Angliában 1912-ben 853 életmentés fordult elé 962 egyénnek adtak érmet, pénzt vagy elismerő iratot 839 ember megmentéséért és 94 mentőkisérletért. A mentők között 140 alól volt a 15 éven. — Angliában 1911-ben a postán 167 millió levél fordult meg, 1887-ben még csak 49.714.000 volt

a forgalom. — Oxfordban „Manchester Collegeban“ jan. 13-án kezdve egy sorozat előadást tart Royce J. a Harvard egyetem (America) tanára a hit- és erkölcsstan modern kérdéseiről. — Az angol unitáriusok évkönyvében 365 unitárius lélkész neve van fölveve. Egyházközség 374 szerepel. A lelkészek között hét világi pap. Harminc egyház van üres-ségben és ötvennél többen világiak helyettesítik a lelkészt. Angliában a legnagyobb protestáns felekezetek a baptisták és nonconformisták hanyatlást mutatnak. — Virginiában (Amerika) jan. 5-én ünnepélyesen fölszentelték az új finn unitárius templomot. — Dr. Peaboly G. Ferencet, a Harvard egyetem nagyhirű tanárát az ámerikai Unitárius Társulat kiküldötte Japánba előadások tartására. Meglátogatja az egyetemeket is hasonló célból. Februárban indul.

Az egylet pénztárába 1912 november hó 20-ól a folyó évi jan. hó 20-ig rendes tagsági díjat fizettek: Stancsi Jánosné Marostelláru 912-re, Kozma Pál Kolozs 913-ra, dr. Veress Vilmos Kolozsvár 912 re, Székely Andor Pásztó 912—913-ra, Bedő Imre Kőkös 911—912 re, Pap Gergely Székelyudvarhely, 912—916-ra, Pap Dániel Csehétfalva, Tóth Mihály, Unitárius kollégiumi könyvtár Kolozsvár, Csegey Márton Beszterce, Nagy Elemér Borosjenő 913-ra, Lázár Miklós Torockó 907—911-re, Székely Sándor, Sárdi Lőrinc Kolozsvár, Röschner Valeria Nagybánya, Német István Torockó 913-ra, özv. Pálfi Jánosné Csegez 912-re, Csapkés Árpád Marosvásárhely 913—915 re, Hegedüs Mihály Prázmár, Porzolt Erzsike Nagyajta 913-ra, Barabás Ilona Gyalár 913 914 re, Boros József Oláhbretye 913 916-ra, Fekete Lajos Selmezbánya, Diószegi Istvánné Füzesgyarmat, Percel Ferencné, Percel Flóra, Percel Ferenc Budapest, Szász Dénes Harangláb

913-ra, Kisgyörgy Tamás Bölön 912-re, Kovács Margit Székelykeresztúr 910—913-ra, Kovács Irén Resicabánya 912—913-ra, Nagy Pálné Körtekapu 913-ra.

Előfizetők díjat fizettek: dr. Gál Miklós Maroscsapó 913-ra, Bökfi Jánosné Fűzesgyarmat, Fekete Benjamin Székelyudvarhely 912-re, Maksai Lászlóné Kolozsvár, dr. Molnár Jenő Budapest, Lőrinczy Dénes Szenábrahám, Márkos Ferenc Marosvásárhely, Weress Ferenc Torda, Szigethy Cs. Miklós Kolozsvár, Máté Sándor Brassó, Csia Béla Brassó, dr. Jancsó Ödön Marosujvár, Nemes Nagy Lajos Abrudbánya 913-ra, Bálint Ferencné Csikszereda 912-re, Lukácsy István Eperjes 912—913-ra, Székely László Déva, Somkerekeli Elek Szék, Mikó Lajos, Mihály Zsigmond Vác Derzi Géza Nagyvárad. Sándor Jenő Görgényszentimre, Sincky Géza Nagyszeben, Sándor Mózes Székelyudvarhely 913-ra. Komjátszegi Pál Aranyosrákos 912—913-ra, Barna Jánosné Fűzesgyarmat, Nagy Ernő Beregszász, Szentimrey Pálné Mezőzombor, Bedőházy József Pusztakamarás, Kovács Gábor Szerencs, Szénásy Ferencné Dés, Csiky Farkas Magyarszentbenedek, Márkos Béla Viszka 913-ra.

A kereszturkői fiókegyelet pénztárába fizettek: Csehétfalvi D. F. E. 907—909-re, Sándor Géza Siménfalva 909—910-re, Katona Ferenc, Katona Ferencné Martonos 911-re, özv. Raffaj Domokosné Székelykeresztúr, Erdős Mihály Csehétfalva, Kálmán János Fiafalva 911—912-re, Ekárt Andor Csehétfalva, Borbély Sámuel Székelykeresztúr, Zöld Mariska Magyarandrásfalva, Kovács

Sándorné Zilah, Kálmán Mózes, Geréb Zsigmond Fiafalva, Szabó Gerőné Tordátfalva 912-re, Komza Miklós Fiafalva, Barabás Lajos Székelykeresztúr 913-ra, Pap Mózes Székelykeresztúr 913—914-re.

Alapítói díjban fizettek: Siposs József Hátszeg, dr. Balogh György Torda 20—20 K-át, Nagy Balázs Torda 100 K-t és Székely Miklós Torda korábbi 40 K alapítói díjának kiegészítésére 60 K-t.

Az Unitárius Közlöny költségeire ajándékoztak: Kiss Atadár Olthéviz 12 K-t, Szigethy Cs. Miklós Kolozsvár 60 ft, br. P. Horváth Kálmán Felsőszuk 50 K-t, Tóth Mihály Kolozsvár 50 ft, Lukácsy István Eperjes 1 K 20 ft, Hegedűs Mihály Prázsmár 1 K-t. Fogadják az egyelet köszönetét. Kolozsvár, 1913 január hó 20-án. *Gálfi Lőrinc*, pénztárnok.

Szerkesztői üzenetek. T. Á. — E. város A 9 katonának névre elküldöttük a lap januári számát. A többi is menni fog. Köszönjük a kedves gondnok úr szives figyelmét. — *Nyikómenti.* Az Unitárius Közlöny 2-ik kötet 1889. évi folyamában a 183. és következő lapokra föl hívjuk figyelmét. „A papi önképző-egyesület” ott nagyon sok, üdvös gyakorlati munkát végezett. Jó lesz fölku-
tatni az emlékeit. Hasznát lehet venni. — *A D. F. E. rendelkezésére* még mindig áll néhány kitűnő könyv: „Szabad-
elvi vallásos gondolkodás a XX-ik száz
kezdetén”, „Vallás és szabadság”, „Val-
lás, hit és szabadság”, mindenik a világ
legjelesebb vallásos hívői és szabad-
elvi gondolkozóitól. Az Unitárius Egy-
házi Főtanács jegyzőkönyvei 103—1912.
évekről. A keresztény hit öt pontja, dr.
Martineautól; Jézus az evangéliumban
és a történelemben, dr. Carpentertől. A
3. elsőt 40 40 fillér, a 2. utolsót 10—10
fillér beküldése után megküldjük a D.
F. E. tagjainak. „Dávid Ferenc élet-
rajza” 50 fillér, póstán 56 fillér. *Kr.
Kopornás.* A keresett lapért írjon a
szerkesztőhöz Budapestre

Aranykönyv.

Áldozatkészség. A magyarszováti unitáriusz egyházközség javára az elmúlt 1912. évben a következő kegyes adományok folytak be:

I. *Orgonaalapra*: Br. Petrichevich-Horvát Kálmán 50 kor. Árkosi Benkő Mihály 50 kor. Magyarszovát község pénztára 50 korona. »Magyarszováti hitelszövetkezet« 50 kor. Ürmössy Jenő 30 kor. Deák Ferencz 25 kor. Zeyk Károly 20 kor. Dr. Erdődy Endre, gr. Horváth Tholdy Rudolf, Deák József, Simák Lajos, Velits Zoltán, Bede Emil, Dombi János 10—10 kor. Ifj. Deák Ferenc, Mózsa Attila, Juhász István, Filep Árpád, Sándorházy János, Salamon Mór, Székely Mihály, Edelstein Benedek, Domokos Márton, Tóth Sándor 5—5 korona. Erdődy János, Nagy Elek, Bencze Vilma, Biró Illés, id. Kiss István 4—4 kor. Bodor István 3 kor, Székely János, Cserei Gergely, Bodor Mihály, Székely György, Pikkell Jenő, Székely B. János, Székely Gergely, Bodor Márton, Kádár Gergely, ifj. Kádár István, Kádár G. Gergely, Csete Bálint, Kovács András, Székely B. Gergely 2—2 korona. Kisebb adományok értéké 23 kor. 60 fill.; összesen 469 kor. 60 fillér.

II. Ünnepek alkalmával *úrvacsorai kenyeret és bort* adományoztak: Dezső Gergely, özv. Dezső Mihályné, Balázs Gergely, Biró Illés 21 kor. 84 fillér értékben.

III. *Karácsoni ajándékul* Deák Ilonka urhölgy egy úrasztali terítőt adományozott ünnepi alkalmakra. A terítő Asztalos K. iparisk. tanár úr terve szerint készült műhímzés, ajándékozó urhölgy saját kézimunkája, mely a tervező tanár műízléséé és a vallásos lelkületű adományozó fáradhatlan szorgalmát örökíti meg az egyházközség klenodiumai között. Értéke 400 kor.

Az évi adományok összege 891 kor. 44 fillér.

Midőn a fenti kegyes adományokért az egyházközség hálás köszönetet mondok Simák Lajos kir. főmérnök urnak, ki a templomi új karzat munkálatait irányítani és a hatóság részéről díjtalanul felülvizsgálni szives volt. Úgy szintén köszönetünket nyilvánítom Boér Gergely nyug. zenetanár és Régeni Áron el. isk. igazgató tanító uraknak azon szíveségökért, mely szerint az egyházközség új orgonája átvételénél, mint szakértők, díj nélkül közreműködni szívesek voltak.

Magyarszovát, 1913 január 1.

Antónia Mihály, lelkész.

Szállodamegnyitás Kolozsvárt !!

Ferenc József nagyszálloda

mult év szept. 1-én

megnyilt

Ferenc József-út 5. és 7. sz. alatt.

*Modern kényelemmel berendezve.
Központi melegvízfűtés. Hideg-meleg
mosdó. Díszesen berendezett társalgó*

Emeletenként fürdőszobákkal ellátva

*lift. Minden vonatnál a szálloda
autó szalonkocsija a n. é. utazó-
közönség rendelkezésére áll, vala-
mint a kolozsvári Autóbusz Közle-
kedési Társaság kocsijának a szál-
loda előtt rendes megállóhelye, mi-
vel a n. é. közönség igen olcsón be- és
kiutazhat a vasútállomásra.*